

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

RPSN a nový zákon o spotřebitelském úvěru

Roční procentní sazba nákladů (zkráceně RPSN) představuje celkové náklady úvěru vyjádřené jako roční procento celkové výše úvěru,[1] přičemž postup výpočtu sazby RPSN je stanoven na úrovni EU směrnicí 98/7/ES.[2] Základní směrnicí, která upravuje spotřebitelský úvěr a podmínky jeho poskytování, je směrnice 2008/48/ES[3] (dále jen „Směrnice“) ve znění směrnice 2011/90/EU.[4]

Obsah Směrnice byl transponován do českého právního řádu zákonem č. [145/2010](#) Sb., o spotřebitelském úvěru a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon 145/2010“), s účinností od 1. ledna 2011, který bude s účinností od 1. prosince 2016 nahrazen zákonem č. [257/2016](#) Sb., o spotřebitelském úvěru (dále jen „zákon 257/2016“). Zákon 257/2016 přináší řadu zásadních změn (např. se bude nově vztahovat i na hypoteční úvěry); v tomto článku se však budeme věnovat změnám týkajícím se RPSN a s ní souvisejících ustanovení.

Účel RPSN

Ve výčtu důvodů, které vedly unijního zákonodárce ke kodifikaci pravidel pro poskytování spotřebitelského úvěru, je ohledně RPSN uvedeno, že RPSN by mělo spotřebiteli sloužit k rozhodnutí na základě úplné znalosti věci tak, aby měl spotřebitel před podpisem smlouvy o spotřebitelském úvěru přiměřené informace o nákladech úvěru. Náklady úvěru, na jejichž základě se spotřebitel rozhoduje uzavřít nebo neuzavřít smlouvu o spotřebitelském úvěru, by pak měly zahrnovat veškeré náklady včetně úroku, provizí, daní, poplatků za zprostředkování úvěru a veškerých dalších poplatků, které musí spotřebitel v souvislosti s úvěrovou smlouvou zaplatit.[5]

Také důvodové zprávy k ustanovením týkajícím se RPSN v zákoně 145/2010[6] i zákoně 257/2016[7] zdůrazňují RPSN jako jeden z nejdůležitějších ukazatelů sloužících k orientaci spotřebitele na úvěrovém trhu, který pravdivě a úplně ukazuje celkovou „cenu“ úvěru pro spotřebitele. Oproti zápůjční úrokové sazbě, se kterou poskytovatelé úvěru operují při propagaci svých produktů, RPSN ukazuje cenu úvěru objektivněji, což demonstruje následující příklad.

Porovnejme tři nabídky spotřebitelských úvěrů od různých hypotetických společností, Úvěr A, Úvěr B a Úvěr C, všechny se zápůjční úrokovou sazbou 10% p.a. Spotřebitel si chce vypůjčit 100 000 Kč, částku chce splatit za 5 let v měsíčních splátkách 2 125 Kč, což odpovídá zápůjční úrokové sazbě ve výši 10% p.a.

Poskytovatel Úvěru A nepožaduje žádný poplatek za poskytnutí úvěru ani za vedení úvěrového či běžného účtu, spotřebitel platí pouze úrok. Výše sazby RPSN bude v takovém případě 10,48% p.a.[8]

Poskytovatel Úvěru B nepožaduje žádný poplatek za poskytnutí úvěru, ale účtuje si 100 Kč měsíčně za vedení úvěrového účtu. Výše RPSN sazby v tomto případě bude 12,69% p.a.

Poskytovatel Úvěru C požaduje poplatek za poskytnutí úvěru ve výši 5 000 Kč a za vedení úvěrového účtu si účtuje 50 Kč měsíčně. Výše RPSN v tomto případě bude 14,11% p.a.

Z jednoduchého příkladu je zřejmé, že i když mají úvěry zcela shodnou zápůjční úrokovou sazbu, zaplatí spotřebitel výrazně více na poplatcích u úvěrů B a C, což jednoduše a jednoznačně ukazuje právě výše RPSN.

Úprava RPSN

Definice pojmu RPSN se v zákoně 145/2010[9] a zákoně 257/2016[10] v podstatě neliší, zákon 257/2016 pouze změnil textaci definice RPSN tak, že převzal definici ze Směrnice. Popis způsobu výpočtu RPSN potom oba zákony přebírají ze Směrnice.

Aby bylo zajištěno, že poskytovatelé spotřebitelských úvěrů budou RPSN uvádět, spojuje zákon 145/2010 absenci RPSN s poměrně zásadní sankcí pro poskytovatele úvěrů. Nesplnění tzv. informační povinnosti, tedy neuvedení všech údajů stanovených v příloze č. 3 k zákonu 145/2010, mezi něž údaj o RPSN patří, znamená, že se spotřebitelský úvěr pokládá od počátku za úročený ve výši diskontní sazby platné v době uzavření smlouvy; ujednání o jiných platbách na spotřebitelský úvěr jsou pak neplatná.[11] Pro představu, v případě Úvěru C z předchozího příkladu by se cena úvěru snížila ze 35 500 Kč (60 splátek po 2 125 Kč, 60 poplatků za vedení úvěrového účtu po 50 Kč a poplatku za poskytnutí úvěru 5 000 Kč minus 100 000 Kč jistiny úvěru) na pouhých 260 Kč při zachování počtu splátek a snížení měsíční splátky (60 splátek po 1 671 Kč minus 100 000 Kč jistiny úvěru),[12] případně i na pouhých 194 Kč při zachování výše splátky a snížení jejich počtu (47 splátek po 2 125 Kč plus poslední splátka ve výši 319 Kč minus 100 000 Kč jistiny úvěru).

Zákon 145/2010 stanoví sankci popsanou výše pro absenci (kromě jiného) údaje o výši RPSN. Nejvyšší soud však v červenci letošního roku upřesnil, že „*uvede-li [...] věřitel některý ze zákonem vyžadovaných údajů nesprávně, ať už tak učiní z jakéhokoliv důvodu (např. omylem, v důsledku početní chyby apod.), nesplní povinnost stanovenou v § 6 odst. 1 zákona č. 145/2010 Sb. a konkretizovanou v příloze č. 3 k tomuto zákonu. Takové pochybení, uplatní-li jej spotřebitel u věřitele, zákon striktně sankcionuje tím, že pokládá spotřebitelský úvěr od počátku za úročený ve výši diskontní sazby platné v době uzavření smlouvy uveřejněné Českou národní bankou a ujednání o jiných platbách na spotřebitelský úvěr jsou neplatná*“.[13]

Jinými slovy: Nejvyšší soud odmítl názory prvostupňového i odvolacího soudu v tomto řízení,[14] které pokládaly uvedení výše RPSN za splnění informační povinnosti stanovené zákonem 145/2010 i v případě, že byla výše RPSN uvedena chybně.

Zákon 257/2016 (možná neúmyslně) zahrnuje tento názor Nejvyššího soudu do úpravy RPSN, zároveň však zmírňuje výše popsanou sankci. Ta se nově uplatní pouze v případě, že věřitel výši RPSN ve smlouvě neuvede vůbec. Pak bude úvěr úročen diskontní sazbou České národní banky platnou v době uzavření smlouvy o spotřebitelském úvěru.[15] Pokud ale věřitel uvede nižší hodnotu RPSN, než jaká odpovídá skutečnosti, sníží se zápůjční úroková sazba na takovou hodnotu, aby výše RPSN odpovídala výši uvedené ve smlouvě.[16] Pro úplnost je třeba dodat, že v případě, kdy věřitel uvede vyšší hodnotu RPSN, než jaká odpovídá nákladům úvěru, nespojuje s tím zákon 257/2016 žádnou sankci.

Zákonodárce v důvodové zprávě k zákonu 257/2016 tuto změnu odůvodnil mimo jiné tím, že „*takto přísně nastavená soukromoprávní sankce představuje riziko i z hlediska finanční stability, neboť se může s odstupem mnoha let ukázat, že některá instituce v důsledku drobného pochybení má závažný problém s podstatnou částí svého úvěrového portfolia*“.[17]

Závěr

RPSN je velmi důležitým ukazatelem, který by měl být unifikován pro všechny poskytovatele spotřebitelských úvěrů tak, aby se spotřebitel mohl co nejnadhěji orientovat v tom, které úvěry jsou příliš drahé, i když je zápůjční úroková sazba nízká. Zákonodárce sice zmírnil sankci za uvedení chybné výše RPSN, nicméně nově nastavená sankce se teoreticky zdá spravedlivější pro případy, kdy

uvedení chybné výše RPSN je početní či zcela neúmyslnou chybou.

Má-li pak uvedení nižší RPSN sloužit jako obchodní strategie nepoctivých poskytovatelů úvěrů pro získání klientů, pak nová úprava zamezí alespoň neoprávněnému zvýšení zisku takových subjektů.

Jan Chudoba

e-mail: honzachudoba@gmail.com

[1] Čl. 3 písm. h) směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/48/ES ze dne 23. dubna 2008, o smlouvách o spotřebitelském úvěru a o zrušení směrnice Rady 87/102/EHS.

[2] Směrnice Evropského parlamentu a Rady 98/7/ES ze dne 16. února 1998, kterou se mění směrnice 87/102/EHS o sbližování právních a správních předpisů členských států týkajících se spotřebitelského úvěru.

[3] Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/48/ES ze dne 23. dubna 2008, o smlouvách o spotřebitelském úvěru a o zrušení směrnice Rady 87/102/EHS.

[4] Směrnice Komise 2011/90/EU ze dne 14. listopadu 2011, kterou se mění část II přílohy I směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/48/ES, kterou se stanoví dodatečné předpoklady pro výpočet roční procentní sazby nákladů.

[5] Body 19 a 20 preambule Směrnice.

[6] Dostupné na [www](#), k dispozici >>> [zde](#), ve formátu PDF.

[7] Dostupné na [www](#), k dispozici >>> [zde](#), ve formátu PDF.

[8] Navýšení procentní sazby z 10%, které představuje úrok, je způsobeno metodou výpočtu RPSN, který u pravidelně splácených půjček reflektuje také časovou hodnotu peněz, tedy dobu, po kterou může spotřebitel zapůjčenou částku užívat. Jinými slovy, v případě, že by zapůjčených 100 000 Kč mělo být vráceno s 10% úrokem za jeden rok, RPSN by odpovídalo 10%. Výpočet RPSN je možné provést např. - dostupné na [www](#), k dispozici >>> [zde](#).

[9] § 3 písm. a) zákona 145/2010.

[10] § 3 odst. 2 písm. b) zákona 257/2016.

[11] § 8 zákona 145/2010.

[12] Za předpokladu, že smlouva byla uzavřena před 30. 9. 2012 a diskontní sazba v době sjednání tedy byla 0,1% p.a.

[13] Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 12. 7. 2016, sp. zn. 32 Cdo 4838/2015.

[14] Této otázce se soudy do doby vydání tohoto článku zabývaly pouze v popsáném řízení.

[15] § 110 odst. 1 zákona 257/2016.

[16] § 110 odst. 3 zákona 257/2016.

[17] Dostupné na [www](#), k dispozici >>> [zde](#), ve formátu PDF.

© EPRAVO.CZ - Sbírnka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Nový daňový režim ESOP v České republice od roku 2026. Posun k ekonomické realitě a mezinárodním standardům?](#)
- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)

- [SCHEJBAL& PARTNERS stáli u získání jedné z prvních licencí dle MiCA v ČR](#)
- [Mezinárodní dožádání a lhůta pro stanovení daně: kritéria účelnosti, věcnosti a včasnosti v judikatuře](#)
- [Prověřování zahraničních investic a kybernetická regulace: řízená služba jako nová transakční proměnná](#)
- [Nová úprava kvalifikovaných zaměstnaneckých opcí](#)
- [Silná koruna: jaké dopady má posilující koruna na české firmy](#)
- [Novinky z české a evropské regulace finančních institucí za měsíc únor 2026](#)
- [Nejvyšší správní soud vymezuje nové hranice zneužití práva u běžných nákladů na reklamu](#)
- [Aktuální judikatura k holdingovým strukturám](#)
- [Exkluzivita má svou cenu. NSS se vyjádřil k nájemnému mezi spojenými osobami](#)